

بررسی ارتباط عوامل مؤثر بر سبک زندگی و کالبد خانه معاصر در شهر مشهد**

ربابه علی‌پور^{۱*}، سیدامیرسعید محمودی^۲، آزاده آقالطیفی^۳

۱۳۹۸/۰۴/۰۹

تاریخ دریافت مقاله :

۱۳۹۹/۰۲/۱۸

تاریخ پذیرش مقاله :

چکیده

بیان مسئله: رابطه متقابل و دوسویه خانه و جریان زندگی، به خانه هویتی فراتر از یک کالبد می‌بخشد؛ لذا برای فهم خانه، فهم رابطه انسان و خانه (اینجا سبک زندگی) ضروریست و برای فهم سبک زندگی افراد جامعه، خانه اصلی‌ترین بستر بروز آن است.

پرسش تحقیق: این پژوهش در پاسخ به پرسشی ناظر بر چگونگی رابطه کالبد خانه معاصر و سبک زندگی ساکنان، به شناخت عوامل مؤثر بر سبک زندگی و ارتباط آن با کالبد خانه‌های معاصر شهر مشهد می‌پردازد.

هدف تحقیق: تبیین عوامل مؤثر بر سبک زندگی و بررسی تحولات سبک زندگی به منظور کشف رابطه و میزان تأثیر آن بر انتخاب‌های افراد در حوزه خانه و مسکن هدف اصلی پژوهش می‌باشد.

روش تحقیق: ترکیبی از توصیفی - تحلیلی در بخش نظری و پیمایشی در بخش بستر پژوهش بوده و روش انتخاب نمونه‌ها تصادفی ساده است که از نرم افزار Smart PLS برای تحلیل داده‌ها استفاده شد.

مهم‌ترین یافته‌ها و نتیجه‌گیری تحقیق: از کلیدی‌ترین نتایج حاصل از بخش نظری این پژوهش، تعریف وجوه "عینی" و "ترجیحی" برای کلیت سبک زندگی است که پژوهشگران برای آن‌ها، زیرشاخه‌هایی با ابعاد "اجتماعی"، "ارزشی"، "آیینی" و "مصرفی"، به طور همسان تعریف نموده‌اند. نتایج پیمایشی، حاصل از برداشت میدانی ۲۲۷ پرسشنامه مقبول از ۲۵۰ پرسشنامه توزیعی میان ساکنین محلات مختلف شهر مشهد می‌باشد. نتایج این بخش، باعث شد ابعاد "ارزشی" و "آیینی" به علت اشتراکات فراوان ذهنی و معنایی با یکدیگر ادغام گردند، همچنین تعریف وجوه "ترجیحی" و "عینی" برای سبک زندگی قابل پذیرش شناسایی گردید. برخلاف تصور پژوهشگران، بعد ارزشی - آیینی در قیاس با دو بعد دیگر اجتماعی و مصرفی، در وجه عینی سبک زندگی ساکنین شهر مشهد از شدت معناداری کمتری برخوردار گردید که با توجه به میزان بالای بارهای عاملی گویه‌های الگوبرداری از تلویزیون و رسانه‌های مجازی در زندگی می‌توان علت کم‌رنگی اثر سنت‌ها و ارزش‌ها در زندگی جامعه معاصر مشهد را تا حدودی ردیابی نمود. در نهایت، به طور کلی سبک زندگی بر خانه و کالبد آن (از انتخاب موقعیت خانه گرفته تا تغییرات ریز داخلی آن) مؤثر شناخته شد و معناداری رابطه آن مورد تأیید قرار گرفت.

کلمات کلیدی: سبک زندگی، عوامل مؤثر بر سبک زندگی، تحولات کالبدی خانه، دوران معاصر، مشهد

* دانشجوی دکتری معماری، پردیس بین‌المللی کیش، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول). ایمیل: Robab_alipour@hotmail.com

۲. دانشیار دانشکده معماری، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. amahmood@ut.ac.ir

۳. استادیار دانشکده معماری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. azadehaghalatifi@gmail.com

** مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری نگارنده اول با عنوان "آهنگ تغییر کالبدخانه ایرانی تحت تغییرات سبک زندگی (نمونه موردی خانه‌های شهر مشهد از ابتدای دوران پهلوی تا انتهای دهه ۸۰ شمسی)" می‌باشد که به راهنمایی دکتر امیر سعید محمودی و مشاوره دکتر آزاده آقالطیفی در حال انجام است

۱. مقدمه

تغییرات فکری و نگرش آدمی در دوره‌های مختلف تاریخی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و تکنولوژیکی، در مکان‌های متفاوت جغرافیایی، منجر به اختیار کردن روش و سبک‌های مختلف زندگی گردیده‌است و این خود عامل مهمی در تغییر مداوم کالبد خانه، همان بدن دوم آدمی^۱ است.

این نوشتار، جستاری برای کشف و شناخت عوامل مؤثر بر سبک‌زندگی و بروز آن در خانه‌های امروز (شهر مشهد) است. بدین منظور، شناخت عمیق رابطه انسان و محیط، ضروری به نظر می‌رسد. مرور روند تاریخی خانه‌های ایرانی، مؤید تغییر واضح و روشن سبک‌زندگی مردم این سرزمین است، که پژوهش پیش‌رو با هدف تبیین تغییرات سبک‌زندگی ساکنان شهر مشهد، سعی دارد به کشف عوامل مؤثر بر سبک‌زندگی و ارتباط آن با تغییرات و انتخاب‌های فضای خانگی بپردازد. ساختار ادبیات پژوهش مبتنی بر زمینه‌های تاریخی، اجتماعی و فرهنگی و کالبدی خواهد بود. در گام نخست برای شناخت و فهم مبانی نظری پایه، از مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای بهره‌جویی شد و در گام بعدی، برای فهم و تدقیق‌سازی تحولات موضوع در بستر پژوهش، مطالعات میدانی (از طریق تکمیل پرسشنامه) میان ساکنان خانه‌های معاصر شهر مشهد، صورت گرفته‌است.

۲. پرسش‌های تحقیق

- عوامل مؤثر بر سبک‌زندگی چیست؟
- کدام یک از این عوامل در زندگی ساکنین شهر مشهد نمود بیشتری دارد؟
- رابطه این عوامل با کالبد خانه و فضای زندگی ساکنان شهر مشهد چگونه است؟

۳. فرضیه تحقیق

فرض بر آن است که بین سبک‌زندگی ساکنان و شاخص‌های مؤثر بر آن و کالبد خانه رابطه متقابل و معنادار وجود دارد.

۴. پیشینه تحقیق

از رسالت‌های طراحان و معماران خلق رابطه‌ای متناسب بین انسان‌ها و کالبد اطرافشان است. برای نیل به این هدف، درک صحیحی از رفتار انسان در محیط‌های متفاوت ضروری است، به نحوی که پیوند انسان و مکان

را قوی‌تر سازد (Waxman, 2004) به نقل از قاضی‌زاده، ۱۳۹۰: ۳). در خصوص مطالعات "روانشناختی رفتار در محیط کالبدی زندگی روزمره" (Craik, 1970;) Srivastava, 1971 به نقل از لنگ، ۱۳۸۳: ۲۲) تفسیرهای گسترده‌ای بر روی خانه و معنای آن صورت گرفته‌است. هیوارد اولین فهرست جامع معانی مربوط به خانه را تهیه نمود (Hayward, 1975) که منبع مطالعات بعدی قرار گرفت؛ درحالی‌که جین مور ضمن غلط دانستن این روند، رجوع به بستر را برای معنایابی و شناخت خانه حائز اهمیت می‌داند (Moore, 2000: 210). از دیگر گام‌های مؤثر و مهم این حوزه می‌توان از مطالعات داگلاس پورتیوس بر خانه به عنوان هسته قلمرویی (porteous, 1976)؛ مطالعات کلر کوپر مارکوس بر مبنای نظریه ناخودآگاه جمعی یونگ با عنوان «خانه، نماد خویشتن» (Cooper, 1974 & 1995)؛ یافته‌های اپیلارد براساس آراء مازلو (Maslow, 1954) در خانه و پاسخ‌گویی آن علاوه بر نیاز کالبدی، بر آسایش روانی و نیاز اجتماعی (Appelyard, 1979)؛ مطالعه سیکس‌اسمیت و بیان مؤلفه‌های شخصی، اجتماعی و کالبدی خانه (Sixsmith, 1986)؛ تمایز مسکن و خانه در پژوهش ساگرت و دونکن (Duncan, 1981;)؛ (Saegert, 1985)؛ مطالعات تکنولی و بررسی پنج خصیصه اصلی برای خانه: مرکزیت، تداوم، خلوت، هویت شخصی و روابط اجتماعی (Tognoli, 1987) مطالعات نیوتن و پوتنام و عوامل تکرار شونده در خانه مانند امنیت، خلوت، خانواده، آسایش و صمیمیت (Newton & putnam, 1990)؛ جامع‌ترین فهرست معانی خانه در سال ۱۹۹۱، اثر کارولین دسپرس (Despres, 1997)؛ سندی اسمیت و مطالعات کیفی مسکن برای تجربه شدن به عنوان خانه (Smith, 1994)؛ پژوهش اورینگ گافمن درباره «بازنمایی خود در زندگی روزمره» (Goffman, 1999)؛ خانه برای گروه‌های ویژه نظیر افراد مجرد (Horwitz & Tognoli, 1982)؛ افراد مسن (Sixsmith & Sixsmith, 1991; Dupuis; Oswald & Wahl, 2005; Thorns, 1996; Hockey, 1999)؛ شاغلان خانگی (Bulos, 1990;)؛ بی‌خانمانان (Ahrentzen, 1992; Randall, 1994)؛ Rivlin, 1990; Moore & Canter, 1991,)

مشترک (1993; Moore et al., 1995); مالکین مشترک (Rae, 1992); گروه های قومی خاص (Low & Chambers, 1993; Somerville, 1994); یاد کرد. در این مجال، ضمن یادآوری این نکته که پژوهش های حوزه انسان شناسی خانه (اینجا خانه و سبک زندگی) در ایران بسیار انگشت شمار بوده، ابتدا به چیستی خانه و شناخت مفهومی آن پرداخته و در ادامه رابطه بین کالبد خانه و سبک زندگی مورد بررسی قرار می گیرد.

۵. روش پژوهش

پژوهش از نوع کاربردی و از نظر هدف، تبیینی، از نظر وسعت پهنانگر و از نظر روش، پیمایشی تحلیلی است که از روش تحلیل عاملی برای بررسی همبستگی میان عامل ها استفاده شده است. از نظر زمانی نیز، یک بررسی مقطعی است که در زمان خاصی صورت گرفته است. تعیین معیارهای پژوهشی، با استفاده از بررسی ادبیات موضوع و گردآوری آن به شیوه کتابخانه ای صورت گرفته است. به منظور پیمایش مدل نظری برآمده از مبانی، پرسشنامه بسته با طیف لیکرت پنج تایی توسط محققین طراحی شده است و از نرم افزار Smart PLS برای تحلیل داده ها استفاده شد.

۶. مبانی نظری

در ادامه به مطالعات نظری و شناخت مباحث اصلی پژوهش پرداخته شده است.

۱-۶. چیستی خانه

خانه محمل اصلی سکونت آدمی است و به واسطه وجود آن، سکونت از مفهومی ذهنی به نمودی عینی دست می یابد. با تکیه بر تفکرات هایدگر^۲ که سکونت را نشانه بارز وجود می دانست (Heidegger, 1971: 347-348) و همانطور که لفاس از او نقل می کند در گذر زمان شکل و معنا می یابد (Lefas, 2009:84)، شولتز^۳ سکونت را "برقراری پیوندی پرمعنا میان انسان و محیط مفروض" می داند (Schulz, 1985:416-422) و استوک این پیوند را رابطه ای دوسویه تعبیر می کند که در جریان زندگی بازتولید و زیسته می شود (Stock, 2007: 106-113). سکونت به معنای واقعی خود در خانه رخ می دهد. خانه ظرف تجربه ها و خاطره ها و تعلق خاطرها (Choudhury and Rowles, 2005:3) به نقل از آقالتپی، ۱۳۹۱: ۳۱؛ آیین معنای اجتماعی و

روانشناختی (Saegert, 1985:287); مکانی سرشار از احساسات و معانی فرهنگی (Blunt & Dowling, 2006:2, 3) است که اگر این احساسات، ملهم از واقعیات زندگی باشد، الزاما مثبت نیست و می تواند گاه مکان ترس و خشونت و غربت نیز باشد (Blunt and Varley, 2004: 3). با این تفاسیر، خانه مجموعه پیچیده و گسترده ای از معانی است (Moore, 2000: 208) که تنها شامل عوامل عینی و واقعیات زندگی فرد نشده و ترکیبی از واقعیت و ایده آل های ذهنی او در امر سکونت است (Somerville, 1997; Chapman Hareven, 1993; Neale, & Hockey, 1999; 1997). معادل واژه خانه در عربی "بیت" است؛ مکانی که در آن بیتوته شود و بتوان شب را روز کرد (ارژمند، ۱۳۹۰: ۶۴). به نقل از کبیری سامانی و دیگران، ۱۳۹۵: ۸۰. مسکن نیز ریشه عربی دارد و جای سکونت و آرام گاه است (لغت نامه دهخدا، ذیل واژه مسکن). در آیه ۸۰ سوره نحل^۴، نیز خانه (بیت)، مایه سکینه (آرامش) شمرده شده است (کبیری سامانی و دیگران، ۱۳۹۵: ۶۴). خانه در زبان انگلیسی با دو واژه House و Home بیان می شود که مفهوم و کاربرد این دو واژه به دو بعد اساسی در تشریح خانه اشاره می کنند؛ بعد اول، وجه سرپناهی آن است که متوجه ابعاد کالبدی خانه بوده، در واقع به حالت فیزیکی بنا اشاره دارد و با واژه اول شناخته می شود و وجه دوم به بعد هویتی و معنایی آن اشاره دارد و بیشتر جنبه های غیرکالبدی خانه را نشانه می گیرد و با واژه Home شناخته می شود که بنا به گفته آقالتپی (۱۳۹۱) در "انسان و خانه"^۵ دامنه مفهومی و کاربردی وسیعتری نسبت به واژه House دارد. Home در فرهنگ انگلیسی آکسفورد به عنوان ساختار کالبدی که در آن زندگی شود (و عمدتاً به یک خانواده تعلق داشته باشد) گفته می شود (Wehmeier, 2005: 744). همینطور، مکان؛ منطقه یا سرزمینی که به کسی یا کسانی تعلق دارد نیز معنا شده است (Morley, 2000:4). دو واژه Heim و Heimat در زبان آلمانی با ریشه های انگلیسی، نوردیک، ایرلندی و روسی معنای خانه را به دوش می کشند، که هم شامل اقامت مادی و هم محیطی می شوند (Alsop, 2002:3). به اعتقاد مورلی Heim خصوصی است و به من تعلق دارد

متنوعی از خانه را با توجه به الگوهای رفتاری‌شان در کالبد خانه جویا می‌شوند. بنابر این نکته که خانه در بستر زندگی روزانه به واقعیت و عینیت بدل می‌شود برای فهم خانه، زندگی و انواع آن به عنوان نتیجه رابطه انسان و خانه ضروریست.

۶-۲. تعاملات خانه و سبک زندگی

معادل انگلیسی سبک زندگی کلمه "Lifestyle" است که چنین معنایی برای آن قابل مشاهده است: "روش معمول و رایج زندگی فردی، گروهی یا جامعه است" (Merriam Webster, 2017); "شیوه زندگی شخصی" (Oxford Dictionaries, 2017). به منظور شناخت بهتر مفهوم سبک زندگی، سعی شده است به دسته‌بندی و بررسی روش زندگی در دو بازه تاریخی؛ قبل از ظهور مدرنیته و بعد از ظهور دنیای مدرن پرداخته شود، لذا برای ماقبل مدرن، کلمه شیوه زندگی مناسب‌تر احساس شده است. قابل قبول است که بپذیریم قبل از انقلاب صنعتی و رشد سریع تکنولوژی و تحولات تاریخی، اجتماعی و فرهنگی حاصل از آن، شیوه زندگی افراد که سنت^{۱۰} عامل مهمی در حفظ و بقای آن بوده است، به کندی دستخوش تغییری قابل ملاحظه می‌شده‌است و با عدم پذیرش تنوع در درون خود، نشان از وجود نظام طبقاتی و ارجحیت نگاه جمعی به فردی داشته و بر نظام تولید استوار بوده است. با آغاز قرن بیستم به همراه موجی از تحولات، شیوه زندگی از لحاظ ساختاری و مفهومی (مانند آنچه در گذشته بود) روز به روز کم‌رنگ گردید و ورای ساختار طبقاتی (ابراهیم آبادی، ۱۳۹۲) با بیان فردیت و منحصر به فرد بودن نوع زندگی، بروز یافت که از این مرحله به بعد به علت چنین تغییرات گسترده‌ای به عنوان سبک زندگی راه خود را در میان مردم باز کرد.

از عوامل کلیدی وجوه تمایز شیوه زندگی و سبک زندگی، نظام مصرف است؛ اساساً تا قبل از قرن بیستم پدیده‌ای به نام انتخاب و توانایی انتخاب‌گری آدمیان و به دنبال آن سبک زندگی چندان معنا نداشت (ابراهیم آبادی، ۱۳۹۲: ۳۶ و گیدنز^{۱۱}، ۱۳۸۹: ۱۲۱)؛ نظام مصرف (به جای نظام تولید) که شامل همه افراد جامعه از هر سن و جنس و طبقه‌ای می‌باشد (اباذریان و چاووشیان، ۱۳۸۱)، مبنای ساخت و پردازش مفهوم سبک زندگی بین جامعه‌شناسان

درحالی که Heimat شکل عمومی دارد و نمی‌تواند به من (فردمحوری) متعلق باشد (Morley, 2000:4). لذا به گفته گیفورد: "هر مسکن یک خانه نیست، مسکن یک ساختار فیزیکی است و خانه یک مجموعه غنی از معانی فرهنگی، جمعیتی و روانی در حال تکامل است که ما به ساختار فیزیکی متصل می‌کنیم" (گیفورد، ۱۳۷۸: ۷۲). درنهایت عموم اندیشمندان حوزه خانه، جریان معناها و رابطه‌ها را در خانه بسیار قوی‌تر از کالبد آن در مفهوم‌سازی کلمه "خانه" می‌دانند. بنابر مطالعات استفانوویک^۶ و تفاوت‌های اساسی فضاهای زیسته^۷ با فضای هندسی طراحی شده، گفت‌وگو از خانه با رویکرد پدیدار شناختی غالباً از مفهوم انتزاعی فضا فراتر رفته و در بستر زندگی روزمره معنا می‌یابد (Partovi, 2003: 42)؛ آنچه هایدگر، مرلوپوتی (و احتمالاً هوسرل) وجه عملی "بودن در جهان" می‌دانند که کنشی است بین انسان و محیط (Gibson به نقل از: Shuster, 2017: 119)؛ خانه با توجه به این دیدگاه و بنا به گفته مرلو پوتی "بدن دوم"^۸ آدمی ست و همانطور که مفهوم "سکونت" بیشتر به فلسفه هایدگر مرتبط است، "مفهوم بودن در خانه"^۹ را نیز در حقیقت مرلوپوتی مطرح می‌کند (Jacobson, 2009: 355)، که راه ما را در جهان "بودن" پشتیبانی می‌کند (Jacobson, 2010). جیکوبسن معتقد است بودن در خانه اساساً یک تجربه انفعالی ست و گرچه سکونت داشتن جزء ذات طبیعی ماست، چگونگی تحقق آن مستلزم آموزش است (Jacobson, 2009: 356) و آدمی به راحتی در خانه خویش در خلال زندگی روزانه‌اش می‌تواند اجتماعی بودن را پرورش دهد (Jacobson, 2010: 219) و به نوعی به تقویت دیالکتیک درون و بیرون (Norberg-Schulz, 1996; Seamon, 2000; Relph, 2000) پردازد.

آنچه به روشنی در میان پژوهش‌های انجام شده درباره خانه در حوزه‌های مختلف به چشم می‌آید، رابطه متقابل و دوسویه خانه (و کالبد آن) و جریان زندگی ساکنانش است؛ به طوری که هر کدام برای گشایش مفهوم خود، با وجود دیگری معنا می‌یابد. ساکنان یک خانه (باتوجه به قومیت، جنسیت، از رده‌های مختلف سنی، اجتماعی و...)، شیوه‌های متفاوتی از زندگی را دنبال کرده و تلقی‌های

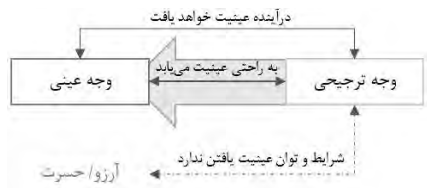

را بیان می‌دارد که برای فهم سبک‌زندگی افراد جامعه، خانه از کلیدی‌ترین عوامل بوده است.

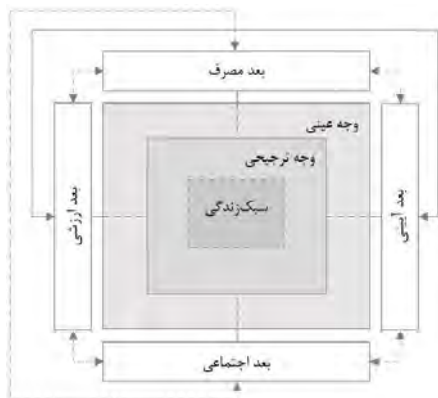
از نظر چاپین، لوازمی که در اتاق نشیمن یافت می‌شود نشان‌دهنده دستاوردهای فرهنگی و مادی و منزلت اقتصادی و اجتماعی خانواده است (Chapman, 1995: 375)، لذا می‌توان انتظار داشت که حجم عمده مصرف در الگوی فعالیت‌ها نمود پیدا کند که سهم ویژه‌ای از این نمایش در خانه رخ می‌دهد. به صورت خلاصه، بنا بر آراء نظریات فوق، جدول ۱ به دسته‌بندی شاخص‌های مورد تأکید نظریه‌پردازان اشاره می‌کند.

۳-۶. وجوه سبک زندگی

با توجه به مبانی نظری یاد شده و بررسی آراء نظریه‌پردازان، نگارندگان برای سبک‌زندگی در گام نخست دو وجه کلی قائل شدند: وجه عینی و وجه ترجیحی؛ وجه عینی ناظر بر واقعیات زندگی روزانه افراد و وجه ترجیحی همان بعد ذهنی (انتظارات و خواسته‌ها و ترجیحات) فرد است که او را در انتخاب‌هایش همراهی می‌کند.

تصویر ۱- روند تبدیل ترجیحات فردی به عینیت در سبک‌زندگی (منبع: نگارندگان)

تصویر ۲- مدل پیشنهادی اولیه سبک زندگی، وجوه و ابعاد آن (منبع: نگارندگان)

این وجه می‌تواند در آینده‌ای نزدیک و به راحتی عینیت یابد یا در آینده‌ای دور و با برنامه‌ریزی در انتخاب‌های بعدی فرد قابلیت عینی شدن داشته‌باشد. هرچند گاه به

گردید (Veblen, 1899& 1919; Lazer, 1963; Sobel, 1981; Simmel, 1990; Giddens, 1991& 1994, Featherstone, 1987&1991; Lash & Urry, 1987; Bocock, 1993; Slater, 1999; Parnell, 2006). اسلاتر رسانه‌های نوین را به واسطه در اختیار قراردادن گزینه‌های انتخابی متنوع، عاملی مهم در افزایش مصرف و تغییرات سبک‌زندگی معرفی کرد (Slater, 1999). از سویی با اشتغال زنان در جامعه، الگوی سنتی «مرد نان آور» و «زن خانه‌دار» به چالش کشیده شد و با افزایش سهم زن در اقتصاد خانواده، سطح کنترل او بر تصمیم‌گیری‌های مالی بیشتر شد (گیدنز، ۱۳۸۹: ۵۷۵؛ سگالن^{۱۲}، ۱۳۸۹: ۱۷۵) و این تغییر الگوی جنسیتی، کار خانگی را دستخوش تغییر کرد (به نقل از حبیب‌پور گتایی و همکاران، ۱۳۹۲: ۷۰). تغییرات راه خود را در تمامی ارکان زندگی آدمی باز نمود و عرف و هنجارها به گونه‌ای جدید تعریف گشت، به نوعی که حتی دین، نیز از آن مصون نماند (Cohen, 1990) و افراد با استفاده از اینکه دین چیزی شخصی است، در مواجهه با آن را ضمن شخصی‌سازی، سعی بر تطبیق اعتقادات و رفتارهای دینی خود با دنیای جدید نمودند. در کنار نکات یاد شده، بعضی نیز بر این باورند که «مفاهیم شیوه زندگی و سبک‌زندگی می‌توانند به عنوان مکمل همدیگر در نظر گرفته شوند. درون یک شیوه زندگی می‌توان سبک‌های زندگی متفاوتی را مشاهده کرد که در آن، همه کالاها و اشکال مختلف نموده‌های فرهنگی، وسیله‌هایی برای شباهت‌های فرهنگی و در عین حال مرزهایی برای تمایز از سایر فرهنگ‌ها هستند» (Liberg, 1995: ۶۱)؛ به نقل از باینگانی و همکاران، ۱۳۹۲: ۶۱).

خانه، غایی‌ترین مکان و کالبد برای نمایش تمام عیار سبک‌زندگی آدمی است؛ درواقع خانه محل قرارگاه‌های رفتاری گسترده فعالیت‌های زندگی‌ست حتی باوجود کم شدن ساعات حضور افراد خانواده در خانه، همچنان جایگاه ویژه‌ای در تعریف فرد و هویتش در خلال انتخاب‌های زندگی‌دارد؛ پس اگرچه مقیاس اتاق نشیمن^{۱۳} که با افکار چاپین^{۱۴} درباره منزل اجتماعی گرفت، کارایی اولیه خود را ازدست داده است (Wirth, 1945 : Reissman, 1967)، اما این نکته

در گام دوم برای هر دو وجه، چهار بعد اجتماعی، ارزشی، آیینی و مصرفی در نظر گرفته شد که حاصل تحلیل پیشینه (جدول ۱) و دسته‌بندی منسجم و ساختارمند از سوی محققین می‌باشد که تمامی الگوهای رفتاری فرد در این ابعاد جای می‌گیرند؛ ضمن آنکه نقش رسانه و تکنولوژی و عرفی‌گرایی در این چهار بعد مستتر بوده و در روند تحولات آن‌ها بسیار مؤثر واقع شده‌اند (تصویر ۲).

۷. مطالعات و بررسی‌ها

این بخش با مروری بر تحولات شهر مشهد و کالبد خانه در آن به دنبال شناخت بستر پژوهش است. بدین منظور در دو بخش مجزا ابتدا تغییرات ساختاری شهر و در مرحله دوم، تحولات کالبدی خانه در شهر مشهد را به طور کلی بررسی می‌کند.

۷-۱. شهر مشهد

مشهد مقدس به عنوان دومین کلان‌شهر ایران، به سبب وجود پربرکت حرم مطهر امام هشتم (ع) دومین کلان‌شهر مذهبی جهان اسلام بعد از مکه مکرمه (پبله‌ور و پورا احمد، ۱۳۸۳: ۱۱۲؛ دیناری، ۱۳۸۴؛ کلانتری خلیل آباد و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۶) است که بیشترین میزان جمعیت گردشگر و زائر ۱۵ در مقایسه با سایر شهرهای کشور (رهنا، ۱۳۹۰) داشته و همین خود عاملی در گسترش و رونق اقتصادی شهر و سیاست‌گذاری‌های ویژه دولتی (عارف‌زاده، ۱۳۷۹) در این شهر به خصوص اطراف حرم بوده است (جدول شماره ۲). در نتیجه با ایجاد تنوع فرصت‌های شغلی (از لحاظ کیفی و کمی)، رشد بالای نرخ مهاجرت (نگهبان مروی، ۱۳۸۱) را برای این شهر رقم زده است.

نوغان اولین هسته شهر مشهد (ابی یعقوب، ۱۳۵۶: ۵۳؛ بینش، ۱۳۵۵: ۸۵۸) است که پس از مدفون شدن حضرت رضا (ع) در سال ۲۰۳ هجری اهمیت ویژه‌ای یافت (ابودلف، ۱۳۵۴: ۸، سیدی، ۱۳۷۸: ۱۷؛ رضوانی، ۱۳۸۴: ۲۱۵؛ ماهوان، ۱۳۸۳: ۱۶۲) و به "مشهد الرضا" شهرت یافت (اصطخری، ۱۳۶۸: ۲۰۵؛ قصابیان، ۱۳۷۷: ۲۷)؛ سپس در عصر تیموری، ساختار شهری به خود گرفت (نجیب، ۱۳۹۳؛ سیدی، ۱۳۷۸). از نظر کالبدی در دوران قاجار هسته اصلی شهر، حرم امام رضا (ع) بوده و شهر بسیار کوچک و دارای شش محله بزرگ (تصویر ۳) و ده محله کوچک در اطراف آن است (ثامنی، ۱۳۷۲: ۸).

دلیل فراهم نبودن شرایط محیطی، فرصت بروز نخواهد یافت و در ذهن شخص، در حد آرزو و حسرت می‌ماند (تصویر ۱).

جدول ۱- عوامل شاخص مؤثر بر سبک زندگی مستخرج از

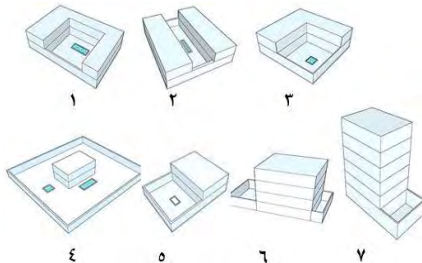
پژوهش‌های انجام شده (منبع: نگارندگان)

عوامل	پژوهش‌های انجام شده
الگوهای رفتاری	رفتارهای فردی شاخص و معیار مهمی در تشخیص و تبیین سبک زندگی است: پارنل، ۲۰۰۶؛ چنی، ۲۰۰۲؛ کلمنز، ۲۰۰۰؛ گینز و ریمر، ۱۹۹۹؛ لئو، ۱۹۹۸؛ بودریار، ۱۹۹۸؛ اسلاتر، ۱۹۹۷؛ وین و وایت، ۱۹۹۷؛ گیدنز، ۱۹۹۶؛ لیبرگ، ۱۹۹۵؛ لسللی و دیگران، ۱۹۹۴؛ زمیل، ۱۹۹۰؛ کوهن، ۱۹۹۰؛ بودریو، ۱۹۸۴؛ ونزل، ۱۹۸۲؛ سوبل، ۱۹۸۱؛ ولمن، ۱۹۸۱؛ مک‌کی، ۱۹۶۹؛ لیزر، ۱۹۶۳؛ کلاکوهن، ۱۹۶۲؛ آدر، ۱۹۵۶؛ وبلن، ۱۸۹۹ و ۱۹۱۹
مصرف	از دید اندیشمندان ذیل مصرف کلیدی‌ترین عامل است: برگر، ۲۰۱۱؛ پارنل، ۲۰۰۶؛ بودریار، ۱۹۹۸؛ وین و وایت، ۱۹۹۷؛ لیبرگ، ۱۹۹۵؛ لسللی و دیگران، ۱۹۹۴؛ پاکاک، ۱۹۹۳؛ کوهن، ۱۹۹۰؛ سوبل، ۱۹۸۱؛ لیزر، ۱۹۶۳؛ کلاکوهن، ۱۹۶۲؛ وبر، ۱۹۰۸
ارزش‌ها و هنجارها	برخی معتقدند ارزش‌ها و هنجارها در جهت‌دهی فرد برای چگونگی زندگی اهمیت ویژه دارند: پارنل، ۲۰۰۶؛ لئو، ۱۹۹۸؛ اسلاتر، ۱۹۹۷؛ گیدنز، ۱۹۹۶؛ زمیل، ۱۹۹۰؛ بودریو، ۱۹۸۴؛ ونزل، ۱۹۸۲؛ سوبل، ۱۹۸۱؛ ولمن، ۱۹۸۱؛ مک‌کی، ۱۹۶۹؛ لیزر، ۱۹۶۳؛ وبلن، ۱۸۹۹ و ۱۹۱۹
عادات و رسوم	رسوم و آداب زندگی خود آثاری برای هویت بخشی فردی و سبک زندگی اوست: پارنل، ۲۰۰۶؛ لئو، ۱۹۹۸؛ اسلاتر، ۱۹۹۷؛ گیدنز، ۱۹۹۶؛ بودریو، ۱۹۸۴؛ ولمن، ۱۹۸۱؛ مک‌کی، ۱۹۶۹؛ لیزر، ۱۹۶۳؛ زمیل، ۱۹۹۰؛ وبلن، ۱۸۹۹ و ۱۹۱۹
کنش‌های اجتماعی	کنش‌های اجتماعی ضمن نشان دادن جایگاه فرد تا حد زیادی مشخص کننده سبک زندگی او می‌باشند: برگر، ۲۰۱۱؛ چنی، ۲۰۰۲؛ کلمنز، ۲۰۰۰؛ لئو، ۱۹۹۸؛ وین و وایت، ۱۹۹۷؛ لیبرگ، ۱۹۹۵؛ انسباچر، ۱۹۹۵؛ لسللی و دیگران، ۱۹۹۴؛ پاکاک، ۱۹۹۳؛ کوهن، ۱۹۹۰؛ زمیل، ۱۹۹۰؛ بودریو، ۱۹۸۴؛ ونزل، ۱۹۸۲؛ سوبل، ۱۹۸۱؛ لیزر، ۱۹۶۳؛ کلاکوهن، ۱۹۶۲؛ وبر، ۱۹۰۸؛ وبلن، ۱۸۹۹ و ۱۹۱۹
ترجیحات	ترجیحات فردی باعث بروز انتخاب‌های متفاوت اوست: پارنل، ۲۰۰۶؛ زمیل، ۱۹۹۰؛ بودریو، ۱۹۸۴؛ کلاکوهن، ۱۹۶۲
رسانه	رسانه عاملی مهم در انتخاب‌های فرد است: اسلاتر، ۱۹۹۷
رشد تکنولوژی	تکنولوژی و پیدایش اسباب و تجهیزات در تحولات زندگی بسیار نقش دارند: گینز و ریمر، ۱۹۹۹؛ بودریار، ۱۹۹۸
عرفی-گرایی دینی	دین با ظهور فردگرایی، امری عرفی شده است: پاکاک، ۱۹۹۳؛ کوهن، ۱۹۹۰

۲-۷. مروری بر تحولات کالبدی خانه در مشهد در دوران معاصر

به دنبال شروع تحولات نوسازی شهری و در پی رفت و آمد جامعه مهندسی با اروپا^{۱۶}، پیکربندی فضایی خانه‌های معاصر شهر مشهد، به مرور متحول گردید. هرچند از ابتدای پهلوی تغییر چهره شهر، تند و شتاب‌زده بود اما خانه‌ها با تغییر کند و آرام از چهره‌های درونگرا به برونگرا متمایل گردیدند (مهندسی مشاور ستاوند آذرهور، ۱۳۹۲؛ فرح‌بخش و همکاران، ۱۳۹۶).

تصویر ۳- از درون‌گرایی به برون‌گرایی در خانه‌های معاصر مشهد (منبع: نگارندگان)

در واقع دگرگونی‌های اجباری و استبدادی در بافت ضمن تعامل با دنیای غرب، تأثیر شگرفی بر تغییر ذائقه در چگونگی و شکل سکونت مردم، نهاد. به دنبال تمایل خانواده گسترده به هسته‌ای شدن، خانه‌های بزرگ درونگرا به خانه یا واحدهای کوچک مسکونی برونگرا (تصویر ۳) بدل گشتند.

شرایطی چون موقعیت مکانی خانه، مساحت زمین، وضعیت اقتصادی و فرهنگ جاری خانواده، در تنوع شکلی و میزان تغییرات سهمیم هستند؛ عمارت‌های کوشکی با سقف‌های شیروانی با مترازی‌های بالا و عموماً دوطبقه به همراه زیرزمین در عرصه و باغی بزرگ، متأثر از معماری اروپایی پدیدار گشتند که نشان‌دهنده جایگاه اجتماعی خانواده‌هاییست متجدد (عموماً شامل تجار و مالکین) و پذیرای فرهنگ غرب^{۱۷} و خانه‌های مجاور معبر و خیابان‌های جدید الاحداث که قطعات خردتری داشته و مساحت اعیان نیز کمتر بوده (عموماً دوطبقه با زیرزمین)، به صورت شمالی- جنوبی (نسبت توده و فضا) متأثر از الگوی شهرسازی جدید؛ طبق خیابان‌کشی‌ها و طرح‌های جامع صورت گرفت. در نتیجه ساختار ارگانیک و شعاعی بافت شهری، منظم و خطی گردید (رضوانی، ۱۳۸۴). همانطور که ذکر شد با پیگیری روند نوگرایی

عباس‌زادگان و همکاران (۱۳۹۱: ۴۸)، ۱۳۶ محله در دوران معاصر، برای شهر برشمرده‌اند.

ساخت اصلی امروز شهر مشهد، نتیجه تحولات پایه‌ریزی شده از ۱۳۰۰ هجری شمسی به بعد است (رضوانی، ۱۳۸۴)، که بعد از وجود حرم امام رضا(ع)؛ خیابان، میدان و ساختمان‌های دولتی سه عامل مهم هدایت توسعه شهر مشهد بوده است.

جدول ۲- مداخله‌های صورت گرفته در شهر مشهد در گذر زمان (مأخذ: نگارندگان، با بهره‌گیری از نجیب کازرکار و همکاران، ۱۳۹۴)

ویژگی	دوره تاریخی	شرح
طبیعی و تکنیکی	پیش از صفوی	بنا بر نیازهای زندگی جمعی و تعاملات اجتماعی درون شهری
	صفوی	احداث خیابان (بالا و پایین خیابان) و صحن عتیق و اماکن عمومی در نزدیک حرم
مداخله‌های صورت گرفته در شهر	پهلوی اول (۱۳۰۰-۱۳۲۰)	احداث فلکه حضرت و خیابان‌های صلیبی
	پهلوی دوم (۱۳۲۰-۱۳۵۷)	طرح توسعه حرم مطهر (طرح فلکه حضرت)
	انقلاب اسلامی (۱۳۲۰-۱۳۶۰)	طرح توسعه حرم مطهر
معماری	از سال ۱۳۷۱	طرح نوسازی و بازسازی (پهسازی)
	از سال ۱۳۷۱	طرح نوسازی و بازسازی (پهسازی) بافت پیرامون حرم

در ساختار اکولوژیکی شهر، بنا به نظر مافی و همکاران (۱۳۹۱)، توزیع فضایی عناصر مهم شهری و پراکنش مکانی خدمات شهری در سطح محلات ناهمگون و نامتوازن است. بعضی از محققان، تفاوت‌های اجتماعی در محلات شهر را بیشتر ناشی از تفاوت‌های فرهنگی می‌دانند تا ساختار اقتصادی (محمودی، ۱۳۸۸: ۷۳؛ رضوانی، ۱۳۸۴؛ خادمیان، ۱۳۷۱). با توجه به مطالعات اسنادی و شواهد میدانی چنین به نظر می‌رسد همان‌طور که شهر طی سال‌های گذشته در اثر تخریب و جراحی‌ها، بافت قدیمی خود را از دست داده و با سرعت زیاد، تغییرات گسترده‌ای را تجربه کرده‌است، توده و خانه‌های مشهد نیز با تغییر بافت محلات و شهر و بالتبع آن، پیگیری شیوه‌های جدید زندگی (قلندریان و همکاران، ۱۳۹۶)، دستخوش تغییرات عمده‌ای هرچند با سرعتی کندتر شده است. این رشد بی‌رویه شهر، موجب ظهور مسکن و خانه‌های بی‌کیفیت و تراکم بیش از حد افراد در واحدهای مسکونی گردیده است (پیلهور و پوراحمد، ۱۳۸۳: ۱۱۳).

(درون و بیرون) خانه، برای دستیابی به نتیجه بهتر لحاظ شده است. این پژوهش به منظور تفکیک و دسته‌بندی سوالات ۳۰ گانه از تکنیک مدل‌یابی ساختاری برای برآورد تحلیل عاملی تأییدی (مدل اندازه‌گیری مقید) بهره‌جسته است. در تحلیلی عاملی تأییدی مدل‌های متفاوتی مورد مقایسه قرار می‌گیرند تا مشخص شود کدام مدل بهترین برآورد از داده‌ها را نشان می‌دهد. در مقاصد تأییدی، هدف پژوهشگر تأیید ساختار عاملی ویژه‌ای می‌باشد، درباره تعداد عامل‌ها به طور آشکارا فرضیه‌ای بیان می‌شود و برازش ساختار عاملی مورد نظر در فرضیه با ساختار کواریانس متغیرهای اندازه‌گیری شده مورد آزمون قرار می‌گیرد (سرمد و دیگران، ۱۳۷۸: ۲۶۹). هدف اصلی بررسی این امر است که آیا براساس پاسخ افراد به پرسش‌های مورد نظر می‌توان معدودی عوامل عام‌تر را مشخص کرد که شالوده پاسخ افرادند یا نه (دواس، ۱۳۷۶: ۲۵۳) و آن عوامل را تبیین نمود. جامعه آماری، خانوارهای ساکن شهر مشهد هستند و حجم نمونه ۲۵۰ نفر از ساکنین شهر است و روش نمونه‌گیری اتخاذ شده تصادفی ساده است. از ۲۵۰ پرسشنامه، ۲۳۷ مورد آن از لحاظ پاسخ‌دهی، مورد قبول بوده و برای سنجش استفاده گردید. افرادی که مورد پرسش واقع شده‌اند چهار گروه سنی نوجوان (۸-۱۲ سال)، جوان (۱۹-۳۵ سال)، میانسال (۳۶-۶۰ سال) و کهنسال (بالای ۶۰ سال) را شامل می‌شود. مشاغل افراد در دسته‌های مشاغل آزاد، دولتی، محصلین، خانه‌دارها و متخصصین معمار و شهرساز تعریف گردید، تلاش شد از لحاظ شغلی میان تعداد پاسخ‌دهندگان تناسب برقرار باشد. نحوه توزیع پرسشنامه به صورت حضوری بوده و محققان در زمان پاسخگویی با ارائه توضیحات تکمیلی و برقراری ارتباط با فرد پاسخ‌دهنده، به بهبود روند آمارسنجی کمک نموده‌اند. محتوی گویه‌های پرسشنامه در جدول ۴ و دسته‌بندی آن به لحاظ ابعاد مربوطه در جدول ۳ ارائه گردیده است.

۸-۲. داده‌های حاصل از پیمایش

مدل‌یابی معادلات ساختاری و تکنیک‌های زیرمجموعه آن؛ از جمله تحلیل عاملی تأییدی و تحلیل مسیر، برای مقاصد متعددی از جمله آزمون فرضیه‌ها در مورد روابط بین متغیرها در قالب مدل‌های تجربی و نیز ساخت و

شهری و تغییر در نحوه استقرار توده و فضا، حیاط آن عنصر سازمانده قدیم، مرحله به مرحله به گوشه‌ای رانده شد تا جایی که امروز به طور تقریبی می‌توان گفت: تجربه زیسته‌ی حیاط در خانه‌های کلانشهر مشهد به خاطره‌ها سپرده شده است. با حذف حیاط به عنوان عنصر سازمانده اصلی به فضاهای داخلی (تصویر ۴)، راهروها و پله، دسترسی، ارتباط و سازماندهی فضای داخلی خانه را عهده‌دار شدند.

تصویر ۴- حیاط و سازماندهی فضا (از راست: خانه پیشه‌وران و خانه نوغانی) در مشهد (منبع: نگارندگان)

به محض ظهور آپارتمان و واحد مسکونی به جای خانه ویلایی، پله‌ها و راهروها فضای مشاع مجموعه محسوب گردیدند (همان کوچه به صورت ترکیبی افقی و عمودی) و نشیمن (یا هال) هر واحد مسکونی سازماندهی و ارتباط فضایی داخلی را بر عهده گرفت.

۸. یافته‌های تحقیق

در این مرحله ابتدا نیاز است به تشریح مسیر مطالعه میدانی، روند تحلیل و در نهایت تحلیل یافته‌ها اشاره کرد.

۸-۱. رویه طراحی پرسشنامه

به منظور پیمایش مدل نظری برآمده از مبانی، از روش مقیاس‌سازی و طیف لیکرت پنج‌تایی (Becker, 2000) با مشورت صاحب‌نظران و متخصصان فعال در زمینه تحقیق، محتوا و گویه‌های پرسشنامه توسط محققین طراحی شده است، که در نهایت به وسیله ۳۰ گزاره، داده‌ها گردآوری گردید.

برای سنجش سبک‌زندگی که خود دارای دو بعد و هر بعد به چهار وجه تقسیم می‌شود (تصویر ۲)، ۲۴ گویه (از مجموع ۳۰ گویه) دربردارنده عوامل شاخص و مؤثر بر سبک‌زندگی (جدول ۱) و برای سنجش موقعیت خانه ۶ گویه ۵گزینه‌ای در سطح رتبه‌ای لیکرت استفاده شده است. همانطور که در جدول ۴ دیده می‌شود، در گویه‌ها، هم‌نشینی عوامل سبک‌زندگی و عوامل کالبدی

جدول ۴- گویه‌ها و محتوی آنها

ردیف	متن سؤالات
Q4	- پیگیری زندگی و نوع خانه و مبلمان و اثاثیه در برنامه‌های تلویزیونی
Q5	- توسل به فضای مجازی (اینستا، تلگرام و...) زمان تفکر برای خرید
Q11	- به‌روز بودن وسایل شخصی مانند موبایل (جزء آخرین مدل‌های بازار)
Q12	- به‌روز بودن وسایل و مبلمان خانه (جزء بهترین‌های بازار)
Q22	- خرید بازی‌ها و سرگرمی‌های کامپیوتری و مجازی
Q6	- سن و تأثیر آن در تصمیم‌گیری‌ها
d1	- شغل و تأثیر آن در تفاوت در سر و وضع لباسی
d2	- شغل و تأثیر آن در تفاوت در وضع بیرونی خانه (از موقعیت تا نما)
d3	- شغل و تأثیر آن در تفاوت در وضع داخلی خانه
d4	- شغل و تأثیر آن در تفاوت در وسایل شخصی مانند موبایل
d5	- شغل و تأثیر آن در تفاوت در نوع وسیله نقلیه شخصی
e1	- جنسیت و تأثیر آن در نوع و میزان معاشرت‌های اجتماعی
e2	- جنسیت و تأثیر آن در نوع و میزان روابط درون خانوادگی
e3	- جنسیت و تأثیر آن در نحوه و نوع الگوهای رفتاری
Q14	- مطابق مد روز بودن لباس‌ها و پوشاک
Q15	- مطابق مد روز بودن اسباب و اثاثیه و چیدمان داخلی خانه
Q17	- اولویت خواسته‌های فردی در جمع‌های خانوادگی و فامیلی
Q29	- به روز بودن مبلمان و تجهیزات خانه (از بهترین برندهای بازار)
Q30	- به روز بودن وسایل شخصی مانند موبایل (از بهترین برندهای بازار)
Q19	- تفریح در خارج از خانه و حلقه خانواده
Q20	- تفریح رفتن با خانه و حلقه خانواده
Q28	- زمان خانه بودن، در اتاق تنها ماندن وانجام امور شخصی
Q23	- زندگی با والدین (والدین همسر)، در یک خانه
Q24	- معاشرت با همسایه‌ها
Q26	- سپری کردن اوقات در خانه، با اعضای خانواده
Q27	- الگوبرداری از رفتار پدر و مادر بجای داشتن الگوهای شخصی
a2	- دلیل انتخاب: موقعیت مکانی خانه
a5	- دلیل انتخاب: قیمت خانه
b2	- موقعیت خانه نسبت به مراکز خرید
b3	- موقعیت خانه نسبت به محل کار
b4	- موقعیت خانه نسبت به مدرسه فرزندان
b5	- موقعیت خانه نسبت به مراکز تفریحی

روان‌سنجی ابزارهای سنجش استفاده می‌گردند (علوی، ۱۳۹۳: ۹). به منظور تعیین روایی مقیاس حاضر از روش تحلیل عاملی تأییدی در نرم افزار Smart PLS استفاده شد (تصویر ۵).

جدول ۳- بارهای عاملی گویه‌های هر وجه و بعد

متغیر وابسته	ابعاد	بار عاملی	بار عاملی
وجه عینی سبک زندگی	مصرف	Q4	۰/۸۲۲
		Q5	۰/۶۹۶
		Q11	۰/۵۷۹
		Q12	۰/۴۰۲
	اجتماعی	Q22	۰/۵۷۹
		Q6	۰/۴۴۸
		d1	۰/۶۲۸
		d2	۰/۶۹۵
		d3	۰/۷۴۶
		d4	۰/۷۰۰
ارزشی-آیندی	d5	۰/۷۰۰	
	e1	۰/۵۷۶	
	e2	۰/۶۰۶	
	e3	۰/۵۸۰	
	Q14	۰/۸۸۲	
	Q15	۰/۸۴۸	
	Q17	۰/۵۰۰	
وجه ترجیحی سبک زندگی	مصرف	Q29	۰/۹۱۴
		Q30	۰/۹۲۱
	اجتماعی	Q19	۰/۴۴۲
		Q20	۰/۸۶۰
		Q28	۰/۶۷۲
	ارزشی-آیندی	Q23	۰/۳۷۱
		Q24	۰/۶۸۷
		Q26	۰/۷۳۰
Q27	۰/۷۱۰		
خانه	a2	۰/۳۶۰	
	a5	۰/۳۴۵	
	b2	۰/۵۳۷	
	b3	۰/۵۴۹	
	b4	۰/۶۲۹	
b5	۰/۵۸۹		

همانطور که از جدول ۶، مشخص است مقدار آماره t (ضریب معناداری) بین متغیرهای سبک زندگی و وجه عینی و وجه ترجیحی بیشتر از ۱/۹۶ بوده است. لذا در سطح اطمینان ۹۵ درصد می توان گفت که سبک زندگی و وجوه عینی و ترجیحی رابطه معناداری با هم دارند. که شدت معناداری رابطه آن با بعد عینی بیشتر از بعد ترجیحی می باشد.

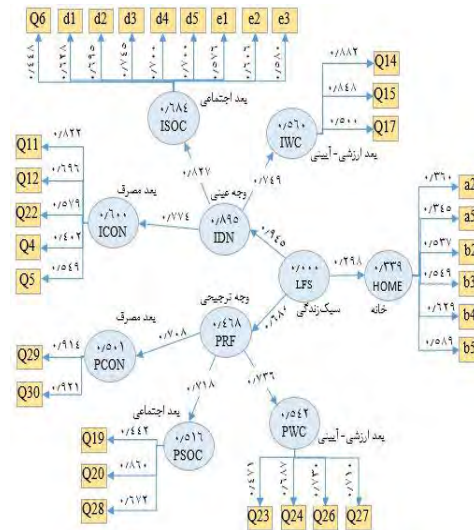
جدول ۵- مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی

ضریب آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	نام متغیر	
		HOME	سبک زندگی
۰/۷۶۹	۰/۷۴۹	خانه	
۰/۷۸۷	۰/۷۱۴	LFS	سبک زندگی
۰/۷۴۷	۰/۷۳۶	IDN	بعد عینی سبک زندگی
۰/۷۹۷	۰/۷۵۳	ICON	وجه مصرفی
		ISOC	وجه اجتماعی
		IWC	وجه ارزشی و آئینی
۰/۷۹۳	۰/۷۱۰	PRF	بعد ترجیحی سبک زندگی
۰/۸۱۱	۰/۹۱۴	PCON	وجه مصرفی
		PSOC	وجه اجتماعی
		PWC	وجه ارزشی

تصویر ۶- مدل پیشنهادی نهایی سبک زندگی، وجوه و ابعاد آن (منبع: نگارندگان)

همچنین با توجه به جدول ۷، مقدار آماره t (ضریب معناداری) بین متغیرهای سبک زندگی و خانه بیشتر از ۱/۹۶ بوده و لذا در سطح اطمینان ۹۵ درصد می توان گفت که سبک زندگی بر کالبد خانه، اعم از نمای بیرون تا فضای خانگی آن، تأثیرگذار است.

تصویر ۵- بارهای عاملی و ضرایب مسیر استاندارد شده مدل تحقیق

۳-۸. تحلیل یافته‌ها

نتایج تحلیل عامل تأییدی نشان داد که اولاً، گویه‌ها می‌توانند زیرمجموعه سازه‌های خود قرار گیرند و بعد عینی سبک زندگی در مقایسه با بعد ترجیحی آن (بعد ذهنی) تأثیر بیشتری بر سازه سبک زندگی دارد. ثانیاً بین دو سازه سبک زندگی و خانه هم‌بستگی وجود دارد.

همچنین در روند تحلیل به علت نزدیکی شدید بعد ارزشی و بعد آئینی از لحاظ پاسخ‌ها، مدل پیشنهادی مورد بازبینی قرار گرفت و بعد ارزشی-آئینی (که همه گویه‌های مربوط را در خود دارد) جایگزین شد (تصویر ۶). بنابراین این سازه‌ها می‌توانند در یک مدل تحلیل مسیر مورد استفاده قرار گیرند.

با توجه به تصویر ۵ و همچنین مقادیر جدول ۳، مشخص است که تمامی ضرایب بار عاملی دارای مقادیر حدود ۰/۴ و یا بیشتر بوده و نشانگر این است که پایایی مدل قابل قبول می‌باشد. همچنین در خصوص ضرایب مسیر باید عنوان داشت که این ضرایب مسیر همان بتای استاندارد شده در رگرسیون خطی می‌باشند. ضرایب مسیر مثبت (بتای مثبت) نشان دهنده روابط مستقیم بین متغیرهای پنهان درون‌زا و برون‌زا می‌باشد (محسنین و اسفیدانی، ۱۳۹۳: ۷۰).

با توجه به مقادیر نشان داده‌شده در جدول ۵ و از آنجائی که تمامی مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی بزرگ‌تر از ۰/۷ می‌باشند لذا مشخص است که مدل اندازه‌گیری از برازش مناسبی برخوردار می‌باشد.

جدول ۶- میزان ضریب مسیر و ضرایب معناداری سبک زندگی و

وجوه عینی و ترجیحی

بعد عینی سبک زندگی	بعد ترجیحی سبک زندگی	ضریب t
۳۹/۲	۶/۳	ضریب مسیر استاندارد شده
۰/۹۴۶	۰/۶۸۴	

جدول ۷- میزان ضریب مسیر و ضرایب معناداری سبک زندگی و

خانه

سبک زندگی - خانه	ضریب t
۲/۱۷	ضریب مسیر استاندارد شده
۰/۲۹۸	

۹. نتیجه تحقیق

سبک زندگی انسان، احاطه کننده تمامی رفتار و کردار اوست و به لحاظ معنا و مفهوم، تمامیت آدمی (همان هویت او) را شکل می دهد. جریانات روزمره زندگی افراد در کلیت ماجرا، معرف سبک زندگی و مؤلفه های آن هستند. از سویی آنچه به روشنی در میان پژوهش های انجام شده درباره خانه در حوزه های مختلف به چشم می آید، رابطه متقابل و دوسویه خانه و جریان زندگی ساکنانش است؛ به طوری که هر کدام برای گشایش مفهوم خود، با وجود دیگری معنا می یابد؛ لذا خانه فراتر از یک کالبد و ساختار فیزیکی، بوده و با توجه به واقعیت های جریان زندگی، همیشه محمل آرامش نیست؛ هرچند در نگاهی آرمانی، فرد آرامش نهایی را در خانه جستجو می کند. ساکنان یک خانه (با توجه به قومیت، جنسیت، از رده های مختلف سنی، اجتماعی و...)، شیوه های متفاوتی از زندگی را دنبال کرده و تلقی های متنوعی از خانه را با توجه به الگوهای رفتاری شان در کالبد خانه جویا می شوند. خانه، غایی ترین مکان و کالبد برای نمایش تمام عیار سبک زندگی آدمی است؛ چراکه سبک زندگی مجموعه ای نظام مند از فعالیت ها و انتخاب هاست که حجم زیادی از آن در خانه و حریم خانوادگی فرد تجلی می یابد. امروزه حتی باوجود ساعات محدودی که افراد خانواده در خانه حضور دارند، همچنان جایگاه ویژه ای در تعریف فرد و هویتش در خلال انتخاب های زندگی دارد. نتایج این پژوهش در دو بخش نظری و میدانی قابل بررسی است. در گام نخست، پژوهشگران با مطالعه مبانی نظری، برای سبک زندگی دو وجه "عینی" و "ترجیحی" (همان ذهنی) را برشمردند

و بر این مهم تأکید ورزیدند که سبک زندگی در درون خود شامل لایه گسترده و متنوعی از انواع خواسته ها (همان ترجیحات) است که مجال بروز یافته و عینی (بروز بیرونی) گشته اند؛ اگر چه وجه ترجیحی با عینیت یافتن مقطعی تمام نشده و مداوم در حال بازتولید خود از طریق خواسته های جدیدتری است که امکان بروز آن در آینده فراهم می گردد. حتی گاه ممکن است بخش هایی از این وجه تا آخر عمر فرد به علت عدم وجود شرایط و بستر مناسب برای عینی شدن در حد آرزو و حسرت بماند. همچنین این پژوهش، برای هر کدام از وجوه به طور همسان سه بعد "اجتماعی"، "ارزشی-آئینی" و "مصرفی" قائل شد که به نوعی به دسته بندی تمامی عوامل یادشده توسط نظریه پردازان حوزه های مختلف پرداخته است؛ الگوهای فعالیت در هر سه بعد جاری است، تکنولوژی و رسانه به طور ویژه در "مصرف" و نتیجه آن در دو بعد دیگر خصوصاً "اجتماعی" قابل پیگیری است و عرفی گرایی دینی در هر سه گزینه بخصوص "ارزشی-آئینی" مورد بررسی قرار می گیرد.

در گام دوم، در بخش پیمایش مبانی در شهر مشهد، معناداری بسیار قوی بعد عینی نسبت به بعد ترجیحی در رابطه با کلیت خود سبک زندگی نمودار گشت. از دیگر نکات مهم حاصل از تحلیل یافته ها می توان به نقش و اثر کمرنگ بعد ارزشی-آئینی در قیاس با دو بعد دیگر اجتماعی و مصرفی، در وجه عینی سبک زندگی ساکنین شهر مشهد اشاره کرد. نکته بسیار قابل تأمل وجود قوی دنیای رسانه به ویژه فضای مجازی در زندگی امروز مردم است و شهر مشهد به نظر می رسد در کلیت امر، از این قاعده مستثنی نبوده است، چرا که در بعد عینی مصرفی، الگو برداری از تلویزیون و رسانه های مجازی، در صدر قرار گرفته اند (Q4 و Q5) و این خود گواه کمرنگی اثر سنت ها و ارزش ها در زندگی جامعه معاصر مشهد است. در بخش ارزشی-آئینی، به روز بودن لباس ها و پوشاک (Q14)، ارزش اصلی شناخته شد و در ادامه مطابق مد روز بودن اسباب و اثاثیه و چیدمان داخلی خانه (Q15) بار دیگر بر تأثیر و تأثر خانه و سبک زندگی صحنه گذاشت.

همچنین با توجه به سوالات و پاسخ ساکنین شهر مشهد، تحلیل آماری چنین نشان داد که بین خانه و عوامل

در خانه رخ می‌دهد که نمود آن، در تمایل به‌روز بودن و پیروی از مد در خرید اسباب و اثاثیه و چیدمان مبلمان داخلی دیده‌شد.

از لحاظ بعد اجتماعی و رابطه آن باتوجه به نتایج گویه 3، به نظر می‌رسد شغل و جایگاه اجتماعی ساکنین شهر مشهد عامل مهمی در چیدمان فضای خانگی ایشان است و تأثیر آن در عوامل بیرونی (موقعیت و نما) با اختلافی ناچیز، در درجه بعدی اهمیت شناخته‌شد. در نهایت می‌توان بیان داشت که به‌طور کلی، خانه و فضای خانگی (از انتخاب موقعیت خانه گرفته تا تغییرات ریز داخلی و خارجی آن) رابطه معناداری با عوامل مؤثر بر سبک زندگی دارد.

می‌دهند. زیست جهان در هر مرحله تحول تاریخی و نزد هرگونه اجتماعی، یک واقعیت عینی به حساب می‌آید. برای مطالعه بیشتر نگاه کنید به: ژان فرانسوا، لیتووار، پدیدارشناسی، ترجمه عبدالکریم رشیدیان، تهران، نشر نی، چاپ اول، ۱۳۷۵.

8. "Second body"

9. "Being-at-home"

۱۰. سنت (معادل tradition) از لحاظ ریشه لغوی با انتقال، ارتباط دارد و در گستره معنایش مفهوم انتقال معرفت، آداب، فنون، قوالب و بسیاری عناصر دیگر را که ماهیتی ملفوظ و هم مکتوب دارند، در خود دارد (نصر، ۱۳۸۰: ۵-۱۳۴ به نقل از حجت، ۱۳۹۰: ۱۹-۲۰).

11. Giddens

12. Segalen

13. Living-room Scale

14. Chapin

۱۵. شهر مشهد با جمعیت ۳ میلیون نفری از جمله کلان‌شهرهای ایران است. طبق اطلاعات موجود به‌طور متوسط سالانه حدود ۱۷ میلیون مسافر وارد شهر مشهد می‌شود که بیشترین تعداد آن مربوط به تعطیلات نوروز و تابستان و نیز برخی مناسبت‌های مذهبی مانند تولد و وفات امام رضا(ع) و دهه اول محرم است (مطالعات پایه اجتماعی-اقتصادی طرح جامع مشهد، ۱۳۸۵: ۵۰).

۱۶. تأثیر این تعاملات هم در کلیت ساختمان‌ها و هم در جزئیات قابل ردیابی‌ست، مثلاً در سنتوری‌ها و سرستون‌ها، برای مطالعه بیشتر نگاه کنید به: فرحبخش، م. حناچی، پ. و غنایی، م. (۱۳۹۶). گونه‌شناسی خانه‌های تاریخی بافت قدیم شهر مشهد، از اوایل قاجار تا اواخر پهلوی اول. مطالعات معماری ایران، ۱۲، ۹۷-۱۱۶.

۱۷. که می‌توان این نوع تحولات را در اکثر شهرهای بزرگ ایران دید، برای مطالعه بیشتر نگاه کنید به: ابراهیمی، غ. سلطان‌زاده، ح. و میرشاهزاده، ش. (۱۳۹۶). تأثیر نوگرایی سبک‌زندگی در معماری خانه‌های دوره پهلوی اول، شهر همدان. فصلنامه مدیریت شهری، ۴۷، ۵۲۳-۵۰۵.

موقعیتی و کالبدی آن از سویی و عوامل سبک‌زندگی آن‌ها از سوی دیگر رابطه معنادار وجود داشته و بار عاملی آن تأیید می‌کند که این عوامل، سهمی قابل‌ملاحظه بر عوامل موقعیتی و کالبدی خانه، در مشهد دارند. رابطه نزدیکی مدرسه فرزندان و مراکز تفریحی با خانه بیشترین شدت معناداری و نزدیکی به خانه والدین کمترین معناداری را دارد و عامل مهمی در انتخاب موقعیت خانه برای ساکنان مشهدی پاسخ‌دهنده به شمار نمی‌آید، که به نظر می‌رسد این خود نشان از عدم پیروی از ارزش‌ها و سنت‌ها در موقعیت سکونت دارد. با توجه به شدت خواسته پاسخ‌دهندگان به افزایش مصرف‌گرایی می‌توان انتظار داشت که حجم عمده مصرف در الگوی فعالیت‌ها نمود پیدا کند که سهم ویژه‌ای از این نمایش

۱۰- تقدیر و تشکر

موردی از طرف نویسندگان اعلام نشده است

۱۱- پی‌نوشت‌ها

۱. اولین بار مرلو پونتی از این اصطلاح در توصیف خانه استفاده کرده-است.

2. Heidegger

3. Schultz

۴. والله جعل لکم من بیوتکم سکناً و جعل لکم من جلود الأنهامیوتا تستخفونها یوم ظعنکم و یوم أقامتکم و من اضاوفهاو اوبارها و اشعارهاثاوا متاعا الی حین (نحل/۸۰).

۵. برای مطالعه بیشتر رجوع شود به رساله دکتری آزاده آقالطیفی، با عنوان: "انسان و خانه"; تبیین الگوی تعامل انسان و خانه معاصر در ایران، به راهنمایی دکتر علیرضا عینی‌فر و مشاوره دکتر عیسی حجت، دانشگاه تهران، ۱۳۹۱.

۶. برگرفته از

Ingrid Leman, Stefanovic. Temporality and Architecture: A Phenomenological Reading of Built Form Journal of Architectural and Planning Research, 11:3 (Autumn 1994)

7. منظور از فضاهای زیسته "Lived spaces"، فضاهایی است که فراتر از ابعاد هندسی و فیزیکی، به ابعاد اجتماعی و تجربه روزمره آدمی می‌پردازد. ایده فضاهای زیسته توسط صاحب‌نظران زیادی مورد

مطالعه و بررسی قرار گرفته‌است (Soja, 1989; Massey, 1994, p. 3; Thrift, 2006

J. Harison, 2016). در ارتباط با آن می‌توان اصطلاح اصلی و ریشه‌ای این مبحث را Life World مطرح نمود که بصورت غیرمستقیم و تلویحی اشاره به زندگی روزمره آدمی دارد، زندگی روزمره‌ای که مردم بدون هیچ توجه خودآگاه و ذره‌ای تأمل انجام

۱۲. منابع فارسی و لاتین

- فضا. فصلنامه علمی-پژوهشی خراسان بزرگ. ۸(۲۶): ۳۹-۵۸.
- سرمد، زهره، بازرگان، عباس و حجازی، الهه. ۱۳۷۸. روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: نشر آگه.
- سیدی، سیدمهدی. ۱۳۷۸. تاریخ شهر مشهد. تهران: جامی.
- عباس‌زادگان، مصطفی، مختارزاده، صفورا و بیدرام، رسول. ۱۳۹۱. تحلیل ارتباط میان ساختار فضایی و توسعه‌یافتگی محلات شهری به روش چیدمان فضا (مطالعه موردی: شهر مشهد). مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای (۱۴): ۴۳-۶۲.
- علوی، موسی. ۱۳۹۳. گزارش‌دهی نتایج مطالعات با کاربرد مدل‌یابی معادلات ساختاری. فصلنامه مدیریت پرستاری، سال سوم (۲): ۸-۱۹.
- قاضی‌زاده، ندا. ۱۳۹۰. تأثیر طراحی فضای باز مجتمع مسکونی در ایجاد حس دلبستگی به مکان (رساله دکتری معماری). تهران: پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- قصابیان، محمدرضا. ۱۳۷۷. تاریخ مشهد از پیدایش تا آغاز دوره افشار. مشهد: انصار.
- قلندریان، ایمان، رفیعیان، مجتبی و ایزدی، محمدسعید. ۱۳۹۶. واکاوی مؤلفه‌های کیفیت محیط در نوسازی محله عامل مشهد با تأکید بر رویکرد انتقادی. فصلنامه علمی-پژوهشی خراسان بزرگ. دوره ۷ (۲۶): ۷۷-۹۲.
- کبیری سامانی، علی، ملکوتی، علیرضا و یادگاری، زهره. ۱۳۹۵. بازشناسی معنی خانه در قرآن. باغ نظر، سال سیزدهم (۴۵): ۶۱-۷۶.
- کلانتری خلیل آباد، حسین، مبینی، حسین و حقی، مهدی. ۱۳۹۳. میزان انطباق ساختار اصلی شهر مشهد با تصویر ذهنی زائران. فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی (۱۷): ۳۵-۴۳.
- گیفورد، رابرت. ۱۳۷۸. روان‌شناسی محیط‌های مسکونی. ترجمه‌ی وحید قبادیان. فصلنامه معماری و شهرسازی (۳ و ۲): ۷۱-۹۸.
- لنگ، جان. ۱۳۸۳. آفرینش نظریه‌های معماری. ترجمه‌ی علیرضا عینی‌فر. تهران: دانشگاه تهران.
- مافی، عزت‌الله، وطن‌پرست، مهدی و رضوی، محمدمحسن. ۱۳۹۱. بررسی ساخت اکولوژیکی شهر مشهد. مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای (۱۸): ۹۹-۱۲۱.
- ماهوان، احمد. ۱۳۸۳. تاریخ مشهدالرضا. مشهد: ماهوان (ماه نشر).
- آقالطیفی، آزاده. ۱۳۹۱. انسان و خانه: تبیین الگوی تعامل انسان و خانه معاصر در ایران (رساله دکتری معماری). تهران: پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- ابی یعقوب، احمد. ۱۳۵۶. البلدان. ترجمه‌ی محمدابراهیم آیتی. تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- ابراهیم‌آبادی، حسین. ۱۳۹۲. رویکردی میان‌رشته‌ای به سبک‌زندگی. فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی. ۴۶(۴): ۳۳-۵۳.
- ابودلف، مسعرین مهلهل. ۱۳۵۴. سفرنامه ابودلف. ترجمه‌ی سید ابوالفضل طباطبایی. تهران: زوار.
- اصطخری، ابراهیم. ۱۳۶۸. مسالک و ممالک. تصحیح ایرج افشار. تهران: علمی و فرهنگی.
- باینگانی، بهمن، ایران‌دوست، فهیم و احمدی، سینا. ۱۳۹۲. سبک‌زندگی از منظر جامعه‌شناسی: مقدمه‌ای بر شناخت و واکاوی مفهوم سبک زندگی. مهندسی فرهنگی، سال هشتم (۷۷): ۵۶-۷۴.
- بی‌نام. ۱۳۷۱. مشهد. (مترجم: کاظم خادمیان). فصلنامه تحقیقات جغرافیایی (۲۷).
- بینش، تقی. ۱۳۵۵. جغرافیای محله‌ای مشهد. مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد. سال دوازدهم (۴۸): ۸۴۲-۹۰۳.
- پرتویی، پروین. ۱۳۸۲. مکان و بی‌مکانی: رویکردی پدیدارشناسانه. هنرهای زیبا (۱۴): ۴۰-۵۰.
- پیلهور، علی اصغر و پوراحمد، احمد. ۱۳۸۳. روند رشد و توسعه کلانشهرهای کشور (مطالعه موردی: شهر مشهد). پژوهش‌های جغرافیایی (۴۸): ۱۰۳-۱۲۱.
- حبیب‌پورگتایی، کرم، طالبی، سحر و آهنگران، محمد. ۱۳۹۲. بازنمایی اشتغال زنان و نقش آن در ساختار خانواده (مطالعه موردی: سریال‌های دنوازان و همسایه‌ها). فصلنامه مطالعات سبک‌زندگی (۳): ۶۹-۱۰۴.
- دی، ای، دواس. ۱۳۷۶. پیمایش در تحقیقات اجتماعی. ترجمه‌ی هوشنگ نایی، تهران: نشر نی.
- دیناری، احمد. ۱۳۸۴. گردشگری شهری در ایران و جهان. مشهد: انتشارات دانشگاه مشهد.
- رضوانی، علیرضا. ۱۳۸۴. در جستجوی هویت شهر مشهد. وزارت مسکن و شهرسازی.
- رکنی، نوشین و احمدی، وحید. ۱۳۹۶. واکاوی نظام فضایی پنهان معماری بومی مسکونی مشهد بر اساس تئوری نحو

- Blunt, Alison and Varley, Ann. 2004. Geographies of home. Cultural Geographies, 11(1).
- Bourdieu, Pierre. 1984. Distinction: A social Critique of the Judgment of Taste. Routledge.
- Bulos, M. 1990. The use of space and home adaptations by home based workers. In T. Putnam & C. Newton, (Eds), Household Choice. London: Futures.
- Chapman, Tony. and Jennifer Lorna, Hockey. 1999. Ideal homes: Social change and domestic life. Routledge.
- Chaney, David. 1993. Fictions of Collective Life. NewYork: Routledge.
- Cooper Marcus, Clare. 1974. The house as symbol of self. In J. Lang, C. Burnette, W. Moleski & D. Vachon. 1975. Designing for Human Behaviour: Architecture and the Behavioural Sciences. Stroudsburg. Pennsylvania: Dowden, Hutchinson and Ross.
- Cooper Marcus, Clare. 1995. House as a Mirror of Self: Exploring the Deeper Meaning of Home. Berkeley, CA: Conari Press.
- Despres, Carole. 1991. The meaning of home: literature review and directions for future research and theoretical development. Journal of Architectural Research. 8, 96-155.
- Duncan, James S. 1981. Housing and Identity: Cross Cultural Perspectives. London: Croom Helm.
- Dupuis, Ann. and Thorns, David C. 1996. Meanings of home for older home owners. Housing Studies. 11, 485-501.
- Giddens, Anthony. 1996. In Defense of Sociology Cambridge. New York: Polity Press.
- Goffman, Erving. 1999. The presentation of self in everyday life. Peter Smith Pub Incorporated.
- Hareven, Tamara K. 1993. The home and the family in historical perspective. In A. Mack, (Ed.), Home: A Place in the World. New York: New York University Press.
- Heidegger, Martin. 1971. "Building,
- محسنین، شهریار و اسفیدانی، محمدرحیم. ۱۳۹۳. معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی به کمک نرم‌افزار Smart PLS. تهران: مهربان.
- محمودی، مرتضی. ۱۳۸۸. گونه‌شناسی خانه‌های مشهد در اواخر دوره قاجار و پهلوی اول (پایان نامه کارشناسی ارشد مطالعات معماری). تهران: دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده معماری و شهرسازی.
- مهندسین مشاور ستاوند آذره‌ور. ۱۳۹۲. تهیه طرح ساماندهی و بهسازی بازارچه و محله سرشور. مدیریت طراحی و بهسازی محیط شهری شهر مشهد.
- نجیب‌کازرکار، نسرین، علیزاده، کتایون و صارمی، حمیدرضا. ۱۳۹۳. سیر دگرگونی ویژگی‌های کالبدی معماری و شهرسازی بافت قدیم مشهد در دوران تیموری و صفوی. فصلنامه علمی-پژوهشی فقه و تاریخ تمدن، سال ۱۰ (۳۹): ۸۷-۱۱۴.
- نجیب‌کازرکار، نسرین، علیزاده، کتایون و صارمی، حمیدرضا. ۱۳۹۴. آسیب‌شناسی مداخله‌های کالبدی صورت گرفته در بافت قدیم مشهد (با تأکید بر دوره‌های صفوی، پهلوی و معاصر (پس از انقلاب اسلامی)). فصلنامه علمی-پژوهشی فقه و تاریخ تمدن، سال ۱۱ (۴۴): ۱۱-۴۵.
- نگهبان مروی، محمد. ۱۳۸۱. شهرهای جدید و نقش آنها در تمرکز زدایی از مادرشهرها مورد: شهرجدید گلپار (پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری). دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- Alsop, Christine. K. 2002. Home and away: Self-reflexive auto-ethnography. Forum Qualitative Sozialforschung, 3(3).
- Appleyard, Donald. 1979. Home. Architectural Association Quarterly, 2, 2-20.
- Baudrillard, Jean. 1998. The Consumer Society: Myths and Structures. London, England.
- Becker, Henry Jay. 2000. Findings from the teaching, learning, and computing survey. Education policy analysis archives. 8, 51.
- Berger, Arthur Asa. 2011. Ads, Fads, and Consumer Culture: Advertising's Impact on American Character and Society. Boulder, Colo: Rowman & Littlefield Publishers. Inc.
- Blunt, Alison And Dowling, Robyn. 2006. Home. Routledge.

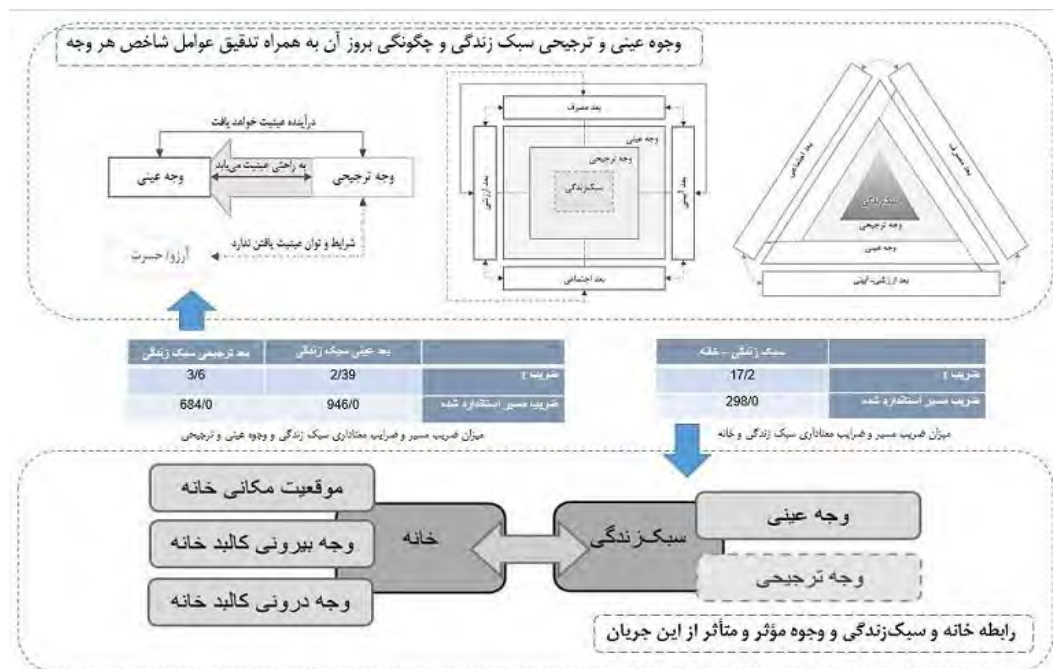

- Education. Ethnoscapes Series. London: Avebury Press.
- Morley, David. 2000. Home territories: Media, mobility, and identity. Routledge.
 - Neale, J. 1997. Homelessness and theory reconsidered. *Housing Studies*(12): 47-61.
 - Oswald, Frank and Wahl, Hans-werner. 2005. Dimensions of the meaning of home in later life. In G. D. Rowles, & H. Chaudhury (Eds.), *Home and identity in late life*. New York: Springer: 317-340
 - Oxford Dictionaries. 2017. Definition of microtransaction in English by Oxford Dictionaries. Retrieved November 20, 2017, from <https://en.oxforddictionaries.com/definition/style>
 - Porteous, J. Douglas. 1976. Home: the territorial core. *Geographical Review*(66): 383-390.
 - Rae, R. 1992. *The Urge to Own: An Exploration of Home Ownership in America*. Presented at IAPS 12, Greece.
 - Randall, J. M. 1994. *At Home: At Work; A Boundary Crossed*. Presented at *Ideal Homes Towards A Sociology of Domestic Architecture and Interior Design*. University of Teeside, 6th-8th September.
 - Relph, Edward. 1976. *Place and Placelessness*. London: Pion Limited.
 - Rivlin, Leanne. 1990. The significance of home and homelessness. *Marriage and Family Review*(15) 39-56.
 - Saegert, Susan. 1985. The role of housing in the experience of dwelling. In I. Altman & C. Werner, (Eds), *Home Environments: Human Behaviour and Environment*. *Advances in Theory and Research*(8). New York: Plenum.
 - Schulz, Christian Norberg .1985. *The Concept of Dwelling: On the way to figurative architecture*. New York: Rizzoli International Publications, Inc.
 - Seamon, David. 1979. *A geography of the life world: Movement, rest and encounter*. London: Croom-Helm.
 - Shuster, Martin. 2017. A Dwelling, Thinking” from Poetry, Language, Thought. translated by Albert Hofstadter, Harper Colophon Books. New York.
 - Hockey, Jenny. 1999. The ideal of home: Domesticating the institutional space of old age and death. In T. Chapman, & J. Hockey (Eds.), *Ideal homes*. London: Routledge: 108-118
 - Horwitz, J. and Tognoli, J. 1982. Role of home in adult development: women and men living alone describe their residential history. *Family Relations* (31): 335-341.
 - Jacobson, Kirsten. 2009. A developed nature: A phenomenological account of the experience of home. *Continental Philosophy Review*. 42(3): 355-373.
 - Jacobson, Kirsten. 2010. The experience of home and the space of citizenship. *Southern Journal of Philosophy*. 48(3): 219-245.
 - Kluckhohn, Clyde. 1962. *Culture and Behavior*. Free Press of Glencoe.
 - Low, Setha M. and Chambers, Erve (Eds) 1993. *Housing Culture and Design: A Comparative Perspective*. Philadelphia. PA: University of Pennsylvania Press.
 - Lefas, Pavlos. 2009. *Dwelling and Architecture: From Heidegger to Koolhaas*. Jovis: 84.
 - Leslie, G R and Larson, R. F. and Gorman, B. L. 1994. *Introductory Sociology*. Oxford Un, Press.
 - Maslow, Abraham. 1954. *Motivation and Personality*. New York: Harper Row.
 - McKee, James B. 1969. *Introduction to Sociology*. Holt Rinehart & Winston Inc.
 - Merriam Webster. 2017. *Eschatology* Definition of Eschatology by Merriam-Webster. Retrieved November 20, 2017, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/style>
 - Moore, Jeanne . 2000. Placing home in context. *Environment and psychology*(20): 207-217
 - Moore, Jeanne. and Canter, D. 1993. Home and homelessness. In M. Bulos & N. Teymur, (Eds), *Housing, Design, Placing Home in Context* 215 Research,

- construction of home. Journal of Architecture and Planning Research. (14): 226-245.
- Stock, Mathis. 2007. 6. Théorie de l'habiter. Questionnements. Armillaire: 103-125.
 - Tognoli, Jerome. 1987. Residential environments. In D. Stokols & I. Altman, (Eds), Handbook of Environmental Psychology. New York: Wiley Interscience.
 - Weber, Max. 1996. The distribution of power within the political community: class, status, party. in Economy and Society, ed. G. Roth and C. Wittich. Berkeley: University of California Press: 14-27
 - Wehmeier, Sally. 2005. Oxford advanced learner' dictionary of current english. In.: Oxford University Press.
 - Phenomenology of Home: Jean Améry on Homesickness. Journal of French and Francophone Philosophy. 24(3), 117-127.
 - Simmel, Georg. 1990. The Philosophy of Money Tom Bohomer & Pavid Frisby. Trans., Second enlarged Ed. New York: Rutledge.
 - Sixsmith, Judith. 1986. The meaning of home: an exploratory study of environmental experience. Journal of Environmental Psychology (6): 281-298.
 - Sixsmith, A. & Sixsmith, Judith. 1991. Transitions in home experience in later life. Journal of Architectural and Planning Research (8): 181-191.
 - Smith, Sandy G. 1994. The essential qualities of a home. Journal of Environmental Psychology (14): 31-46.
 - Somerville, Peter. 1997. The social

۱۳- چکیده تصویری

A survey on Relationship between Factors Affecting Lifestyle and the Body of Contemporary Home in Mashhad

Robabeh Alipour¹, Amir Saeed Mahmoodi², Azadeh Aghalatifi³

Submitted: 2019-11-25

Accepted: 2020-05-07

Abstract

This research studies the factors which affect the residents' lifestyle and the lifestyle effective rate on the body of contemporary homes in Mashhad city. In order to explain these factors and studying the residents' lifestyle evolution, this research tries to discover the relationship and its effect on the home and its physical changes. The home is the ultimate place and body for displaying a high and thigh human lifestyle; because the lifestyle is a systematic set of activities and choices that manifests itself extensively in the home and in the individual family privacies; in fact, the home is the life activities Extensive behavioral headquarters litter; even with nowadays limited hours that family individuals have at home, it still has a special place in defining the person and his or her identity during his or her life choices. Therefore, the interconnectedness and the two way relation between home and the flow of life, bring the home an identity beyond a body; and it is necessary to understand the relationship between residents and the home (here mean lifestyle) in order to understand the home. Based on the results of the accomplished studies, this research has categorized the life stylistic factors by defining the "objective" and "preferential" dimensions and "social", "value", "ritual" and "consumable" as sub-dimensions. The study results are taken from gathering the field questionnaires; which there were 237 acceptable questionnaires from 250 distributed questionnaires among the residents of different neighborhoods of Mashhad city. The research method is descriptive analytic and the process of choosing the sample size was 'simple random'; the analysis for this study was done by the Smart PLS software. The study results led to the integration of "value" and "ritual" dimensions due to the many subjective and semantic commonalities; also, the "preferential" and "objective" dimensions definition were acceptable for identifying the residents lifestyles. Other important points from the analysis of the findings are the role and the diminishing relationship of value-ritual dimension in comparison with other social dimensions and consumption, in the objective aspect of the mitigation of residents of the city of Mashhad, which was contrary to the imagination of the researchers, as the researchers attributed this It was believed that the residence in the holy city, which is dominated by the presence of Imam Reza (AS), makes it a big difference to the livelihoods of its inhabitants with respect to other aspects of their lives. However, this was not achieved by analyzing the responses of this research. The point is that the media of the world, especially the cyberspace, are in the lives of today's people, and the city of Mashhad seems to have been no exception to this in general, because in the objective dimension of consumption, the modeling of television and media Virtual ones like Instagram and Telegrams are 0.822 and 0.696, and this is the evidence of the diminution of traditions and values in the life of contemporary society in Mashhad. The important point about the residents' house location, choosing it and having internal changes at it, is that more than half of the respondents have changed their residence place after 7 years, while about 65% of them in less than 6 years had internal changes and home furnishings replacements. Eventually, it can generally be stated that the house and its body (from choosing the house location to having small changes in its internal spaces), there is a meaningful relationship with the factors affecting the residents' lifestyle. Also, according to the Mashhad city residents who answered to the questions, the statistical analysis have shown that there is a meaningful relationship between the house and its status and body in one hand and the life stylistic factors in the other hand.

Keyword: Lifestyle, Factors affecting lifestyle, Physical Transformation of home, Contemporary era, Mashhad.

¹ PHD student, University of Tehran, Kish International Campus, Iran

² Associate Professor, Faculty of Architecture, College of Fine Arts, University of Tehran, Tehran, Iran

³ Assistant Professor, Faculty of Architecture, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran